

Krmiva a krmné směsi pro hospodářská zvířata

Představenstvo Spolku pro komodity a krmiva a Odborná sekce krmiv uspořádaly tentokrát již přímou XXVI. konferenci O krmivech a výživě hospodářských zvířat konanou pod záštitou ministra zemědělství Miroslava Tomana dne 13. 10. 2021 v LH Hotelu Dvořák v Táboře. Vybraní přednášející představili své prezentace v několika tematických blocích.

Ing. Petr Jílek, ředitel odbor environmentálního a ekologického zemědělství, Ministerstva zemědělství také vysvětlil udržitelnost jako současné velice klíčové téma budoucnosti zemědělství i výroby krmiv a krmných směsí, včetně všech souvisejících agend, a to právě z pohledu Ministerstva zemědělství a všech činností, které v tomto směru ministerstvo vyvíjí a plánuje v nejbližší době. Přednášel o zvyšování udržitelnosti v zemědělství v kontextu snižování emisí skleníkových plynů a nové legislativy EU – FIT for 55.

Emise skleníkových plynů ze zemědělství byly v ČR v roce 2019 o necelých 48 % nižší než v roce 1990. Zemědělství však stále tvoří zhruba 6–7 % celkového množství emisí u nás.

Emise skleníkových plynů z potravinářství se podílí na celkových emisích skleníkových plynů v ČR méně než 1 %. Hledání úspor ve spotřebě energií a zvyšování efektivity výroby v zemědělství a potravinářství je tak zásadní pro ekonomiku provozu i jako příspěvek ke snižování emisí.

ČR má jako smluvní strana Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (UNFCCC) povinnost každoročně aktualizovat tzv. Národní inventarizační zprávu (NIR) o emisích skleníkových plynů. Zpráva prezentuje hladiny emisí skleníkových plynů od roku 1990 s důrazem na poslední vykazovaný rok (2019).

K výpočtu se využívají tzv. emisní faktory. Ty základní jsou stanoveny Mezivládním panelem pro změnu klimatu (IPCC). Klíčová je podpora výzkumu a zpřesňování měření, aby byla správně započítána všechna snižující opatření. Na zemědělských emisích skleníkových plynů se u nás, jak řekl Ing. Jílek, více než polovinou podílí živočišná výroba. Druhou polovinu tvoří emise v rostlinné výrobě, zejména z hnojení rostlin. Skleníkovými plyny ze sektoru zemědělství jsou hlavně metan a oxid dusný. Metan pochází především ze živočišné výroby

z enterické fermentace u přežvýkavců a nakládání se statkovými hnojivy. Oxid dusný pochází z rostlinné výroby, hlavně z hnojení minerálními dusíkatými hnojivy.

Protože MZe počítá v budoucnu s postupným nárůstem počtu chovaných zvířat, je třeba přijímat opatření ke snížení emisí skleníkových plynů z chovu např. pomocí vhodných krmných aditiv. Připravuje se podpora tzv. pre-cizního zemědělství, které má omezit nadbytečný přísun N živin k plodinám.

Strategické dokumenty pro snižování emisí skleníkových plynů

Rámec politiky EU pro oblast klimatu a energetiky do roku 2030 (z roku 2014) tvoří Zelená dohoda pro Evropu (EGD) o dosažení uhlíkové neutrality EU do roku 2050, ochraně biodiverzity, zlepšení zdraví spotřebitelů. Další je strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ (F2F) pro spravedlivé, zdravé a ekologické potravinové systémy.

Přijetí Evropského klimatického zákona (European climate law) povede k revizi veškeré klimatické legislativy. V Metanové strategii EU je kladen důraz na živočišnou výrobu a využití krmných aditiv pro snížení emisí metanu z enterické fermentace. Legislativní balíček EK FIT for zahrnuje 14 novel nařízení a směrnic. Cílem je dosáhnout do roku 2030 snížení emisí skleníkových plynů v EU o 55 % oproti 1990.

Iniciativa EK k uhlíkovému zemědělství (Carbon farming initiative) nebyla zatím vydána a její zveřejnění se plánuje koncem letosního roku.

Fit for 55 s významem pro zemědělství

Mezi součásti patří revize systému obchodování s emisními povolenkami EU ETS s nutností investic do nových technologií v energetice a průmyslu včetně např. cukrovarů a lihovarů. Ty už nebudou od roku 2022 moci podle nových pokynů EK žádat o kompenzace za nákup drahé elektřiny.

Dalším je vytvoření separátního systému ETS pro sektor budov a silniční dopravy, tedy zavedení povolenek pro sektor dopravy a budov, které budou nakupovat distributoři uhlíkatých paliv pro vytápění a dopravu. Podle přednášejícího to může mít negativní dopady na cenu nafty, která je základní pohonnou hmotou v zemědělství. Balíček Fit for 55 byl diskutován na Radě AGRIFISH 12. 10. 2021. ČR zdůraznilo, že souhlasí, aby zemědělství, lesnictví, potravinářství i rybářství do budoucna přispěly více k udržitelnému hospodaření, ale musí zůstat zachována jejich nejdůležitější role, tzn. produkce kvalitních a cenově dostupných potravin a surovin. Obě tyto oblasti musí být vyvážené i po transformaci na nízkouhlíkovou ekonomiku.

Cílem revize nařízení o zahrnutí emisí skleníkových plynů a jejich pohlcování v důsledku využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF) je generovat v roce 2030 čisté emisní propady uhlíku v lesní a zemědělské půdě. V ČR bude splnění (310 milionů tun) záležet především na rychlosti obnovy lesů po kůrovcové katastrofě.

Zvýšení celkového cíle EU pro podíl OZE na spotřebě energie z 32 na 40 % do roku 2030 bude pro podmínky ČR důležité nastavit fungování kritérií udržitelnosti pro biomasu do bioplynových stanic.

Uhlíkové clo na hranicích (CBAM)

Má jít o nástroj na ochranu vnitřního trhu EU před dovodem některých výrobků a energie ze třetích zemí, kde nejsou zavedena dostatečná opatření na ochranu klimatu. Návrh zahrnuje mimo jiné i trh minerálních a syntetických hnojiv s dusíkatou složkou.

Potenciálně by v budoucnu mohl přinést zvýšení cen dusíkatých hnojiv, ale bude záležet na řadě dalších faktorů.

Carbon Farming Initiative

Ing. Jílek řekl, že Evropská komise představí tuto iniciativu na konci roku 2021. Jedná

Z domova a ze zahraničí

se o dlouhodobé ukládání uhlíku v zemědělské půdě, lesích a výrobcích ze dřeva. V uhlíkovém zemědělství má jít o způsob hospodaření, které umožní ověřitelným způsobem ukládat v zemědělské půdě uhlík vázaný rostlinami ze vzdušného CO₂, snižovat tak obsah CO₂ v ovzduší a kompenzovat tak jeho emise z jiných lidských činností.

Vliv zemědělství na změnu klimatu

Ing. Vladislav Smrž, náměstek pro řízení sekce politiky a mezinárodních vztahů Ministerstva životního prostředí se ve své přednášce věnoval udržitelnosti, jako současnému a zároveň velice klíčovému tématu budoucnosti zemědělství a produkce krmiv a krmných směsí. V úvodu řekl, že informace, že zemědělství má celosvětově vliv na změnu klimatu, není dnes již žádnou novinkou. Jedním z problémů je například globální oteplování. Podle regionálního klimatického modelu Aladin se předpovídá pro rok 2050 zvýšení teploty vzduchu v létě o 2,7 °C a v zimě o 1,8 °C.

Tak se pro polní produkce dají očekávat významné změny a dopady.

Změna klimatu ovlivní primárně rostlinnou výrobu, jako zdroj potravin, krmiv a jiných surovin. Hlavně prostřednictvím produkce krmiv, potravin a biomasy ovlivní i živočišnou výrobu, potravnářství a obory využívající zemědělské produkty k nepotravinářským účelům. Změna klimatu bude působit na genetickou rozmanitost v zemědělství, půdní úrodnost a riziko eroze půdy, kvalitu a dostupnost vody.

Dalším problematickým faktorem je podle přednášejícího samotný dovoz krmiv nebo plodin.

Z globálního potravinového hlediska má evropský dovoz a spotřeba krmiv a půdy sociální, ekonomické i environmentální dopady za hranicemi Evropy. Například v roce 2013 dovážela Evropa kolem 23 milionů tun sóji na výrobu oleje a krmiv, což znamená, že Evropa je závislá na zámořské půdě, většinou z Jižní Ameriky.

Ale dovoz krmiv ze zámoří vytváří značnou uhlíkovou stopu a vede k znečištění životního prostředí. Produkce krmné sóji je tak v kontrastu s rostoucím nedostatkem potravin ve světě, zejména v latinské Americe a jihovýchodní Asii.

Neudržitelné zemědělské praktiky se projevují také na ztrátě biodiverzity. Pěstování plodin pro člověka pro krmiva přispívá ke ztrátě 31 000 živočišných druhů ohrožených vyhynutím. Na to reaguje i strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030, která stanovuje nejen vysoké ambice v ochraně přírody a krajiny:

- Právně chránit nejméně 30 % půdy EU a 30 % mořských oblastí EU a začlenit ekologické koridory jako součást skutečné transevropské přírodní sítě.
- Přísně chránit alespoň jednu třetinu chráněných území EU, včetně všech zbyvajících primárních a původních lesních porostů.
- Účinně spravovat všechna chráněná území, definovat jasné cíle a opatření v oblasti ochrany.
- Nedoporučuje energetické zpracování krmiv, minimalizovat používání celých stromů a potravin a krmiv pro výrobu energie.
- Způsobů, jak pěstování krmiv ovlivňuje klima, je hned několik, jedním z nich je vysoká produkce metanu v důsledku chovu hospodářských zvířat, takže zemědělství, jako jeden z největších producentů skleníkových plynů by se mělo na omezení emisí uhlíku podílet. Ale bez pečlivého plánování může být tato zátěž příliš velká. Zejména v rozvojových zemích, mohou být tato opatření likvidační. Ve světovém měřítku stouplo obsah CO₂ v atmosféře z 330 ppm v roce 1976 na 405 ppm v roce 2018. Predikce do roku 2050 uvádí nárůst na 600 ppm. S klimatickými změnami souvisí i (ne)dostatek srážek, povrchových a podzemních vod. Nedostatek vody je zásadní jak pro lidi a jejich činnosti, tak pro místní ekosystémy. Vědci například uvádí, že produkce krmných plodin pod závlahami spotřebuje 86 % veškeré vody využívané na západě USA. Tato voda jde v naprosté většině na pěstování píce. Podle vědců vedle jejich výsledky k bližšímu zkoumání využití vod a ekologických dopadů, které jsou spojené se závlahami krmných plodin.

Akční plán pro nulové znečištění

Mezi cíle tohoto plánu patří:

- a) zlepšit kvalitu ovzduší, aby se snížil počet předčasných úmrtí způsobených znečištěním ovzduší o 55 %,

- b) zlepšit kvalitu vody snížením množství odpadu, plastového odpadu v moři (o 50 %) a mikroplastů uvolňovaných do životního prostředí (o 30 %),
- c) zlepšit kvalitu půdy snížením úbytku živin a používání chemických pesticidů o 50 %,
- d) snížit o 25 % podíl ekosystémů, v nichž znečištění ovzduší ohrožuje biologickou rozmanitost,
- e) snížit počet lidí trpících chronickým obtěžováním hlukem z dopravy o 30 %,
- f) výrazně snížit produkci odpadů a o 50 % snížit objem zbytkového komunálního odpadu.

Soil Strategy

Jedním z problémů, které chce tato iniciativa řešit, je difúzní kontaminace půdy atmosférickými depozicemi, pesticidy, antibiotiky, přebytečnými hnojivy, mikroplasty, čistírenským kalem a dalším odpadem.

Zákon o krmivech?

Na evropské úrovni se této problematice věnuje Evropská federace výrobců krmných směsí (FEFAC) založená v roce 1959 výrobci krmných směsí z pěti států – Francie, Belgie, Německa, Itálie a Nizozemska. Dnes se členská základna FEFAC skládá z 24 národních asociací z 23 členských zemí EU jako plnoprávných členů a dále asociací Švýcarska, Turecka, Norska, Srbska a Ruska se statutem pozorovatelů/asociovaných členů. Cíle FEFAC jsou prezentovat, ochraňovat a podporovat zájmy evropských výrobců krmných směsí na úrovni evropských institucí. Lobbovat ve věci legislativního rámce a jeho implementace stejně jako maximalizovat tržní příležitosti pro evropské výrobce krmných směsí. Zajišťovat podmínky pro volný přístup k surovinám a správné fungování trhu s komoditami, definovat kvalitu surovin. Zavádět společná pravidla a správnou výrobní praxi, aby byla zajištěna kvalita a bezpečnost krmných směsí. Podporovat rozvoj živočišné produkce dle požadavků trhu s cílem maximalizace tržních příležitostí. FEFAC zveřejnil na svém XXIX. kongresu Chartu udržitelnosti krmiv 2030. Poskytuje společný pohled evropského krmivářského průmyslu na klíčové úkoly dalšího zlepšení udržitelnosti krmiv.

Kontakt na autorku:
alena.jezkova@profipress.cz